

Prof. dr hab. Jacek Dworzecki
Instytut Bezpieczeństwa Narodowego
Wydział Nauk o Bezpieczeństwie
Akademia Wojsk Lądowych
im. Generała Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu

Wrocław, 28 marca 2025 r.

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Małgorzaty Terleckiej-Maciejewskiej pod tytułem:
*PRZYGOTOWANIA SAMODZIELNYCH PUBLICZNYCH ZAKŁADÓW OPIEKI
ZDROWOTNEJ NA POTRZEBY OBRONNE PAŃSTWA*

1. Uwagi o charakterze ogólnym dotyczące rozprawy

Recenzowana rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Roberta Socha, składa się z pięciu rozdziałów, których treść ujęto na 172 stronach. Część zasadniczą dysertacji poprzedza wstęp (6 stron), a wieńczy zakończenie (4 strony). Ponadto w konstrukcji rozprawy ujęto bibliografię (15 stron), spis tabel, wykresów i rysunków (1 strona) a także załączniki (8 stron). Łącznie ze stroną tytułową i spisem treści recenzowana rozprawa doktorska zawiera 224 strony.

Zgodnie z art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, celem niniejszej recenzji jest stwierdzenie, czy dysertacja autorstwa mgr Małgorzaty Terleckiej-Maciejewskiej stanowi oryginalne rozwiązanie podjętego problemu naukowego oraz wskazuje na umiejętność prowadzenia pracy naukowej a także wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydatki ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

Dysertacja porusza problematykę przygotowania samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej na potrzeby obronne państwa (dalej: SPZOZ). Wiodące działanie badawcze podjęte przez Autorkę, zostało skorelowane wokół stanu obecnego oraz kierunkach przygotowań obronnych SPZOZ-ów.

Sprawne funkcjonowanie krajowego systemu ochrony zdrowia, w tym SPZOZ-ów, przejawiające się nieprzerwanym udzielaniem świadczeń i pomocy medycznej, również w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny, stanowi immanentny element kształtowania odporności każdego nowoczesnego organizmu państwowego. Jak słusznie zauważyła w swoich rozważaniach Autorka dysertacji, posiadanie odpowiedniej liczby przeszkolonego personelu medycznego oraz rozwijanie zaplecza dla świadczonych usług medycznych w postaci tworzenia infrastruktury, efektywniejszych procedur reagowania a także permanentne doposażanie i zaopatrzenie sektora opieki zdrowotnej, stanowią kluczowy komponent wpływający na podniesienie „...poziomu gotowości i zdolności operacyjnej struktur odpowiedzialnych za zapewnienie pomocy medycznej w warunkach kryzysu”. Zatem, podejmowanie wszelkich inicjatyw mających na celu poprawę efektywności funkcjonowania krajowego systemu opieki zdrowotnej, w tym SPZOZ-ów, stanowi bardzo oczekiwaną przez obywateli formę kreatywnego rozwiązywania problemów, wpisując się tym samym w strategię budowania odporności państwa.

Jak wskazuje w swoich rozważaniach Autorka dysertacji „...przygotowanie SPZOZ-ów do prowadzenia skutecznej pomocy medycznej w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny stanowi obecnie jedno z najważniejszych wyzwań organizacyjnych jakie stoją przed systemem opieki zdrowia w Polsce”. Recenzent w pełni

zgadza się z powyższym stwierdzeniem i uważa, że problematyka na której skoncentrowała się Autorka rozprawy jest bardzo ciekawa i warta podjęcia wysiłku badawczego.

Problematyka funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej w Polsce, w tym poszczególne jego składowe, stanowi bardzo pożądaną do naukowej eksploracji obszar. Jego zbadanie wymagało od Doktorantki posiadania szczegółowej, kompleksowej wiedzy związanej z organizacją i funkcjonowaniem systemu opieki zdrowotnej oraz tworzących go komponentów ze szczególnym uwzględnieniem SPZOZ-ów, które realnie wpływają na współczesny kształt i operatywność struktur odpowiedzialnych m.in. za zapewnienie pomocy medycznej w warunkach kryzysu.

Zawarty w recenzowanej dysertacji materiał empiryczny, w tym jego wartość naukowa, promocyjna oraz edukacyjna, bez wątpienia predestynuje Autorkę do dalszego udziału w procedurze nadania pierwszego stopnia naukowego. Tekst dysertacji zawiera rezultat działań badawczych, który został poddany wielopłaszczyznowej, kreatywnej analizie, dzięki czemu uzyskano nową, wynikową wartość poznawczą.

W dysertacji poza elementami i procedurami czysto poznawczymi, ustawowo wymaganymi w promocjach doktorskich, Autorka sformułowała również kilka supozycji, a sama praca nacechowana jest komponentami o proveniencji sprawozdawczej, instruktażowej i de-sygnacyjnej. Utylitarny wynik działania badawczego, może służyć do komparatystyki z rezultatami pozyskanymi w trakcie innych badań dedykowanych problematyce funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego oraz narodowego.

Odnosząc się do konstrukcji dysertacji pod kątem formalnym należy wskazać, że podział treści poszczególnych rozdziałów nie jest równy, co jednak w zasadniczy sposób nie wpływa ujemnie na ogólną pozytywną ocenę konstrukcji pracy. Rozprawa została napisana językiem poprawnej polszczyzny, przy czym Autorka nie ustrzegła się kilku błędów stylistycznych. W sposób przystępny przedstawiono zagadnienia i terminy specjalistyczne, skorelowane z podejmowaną w dysertacji problematyką. Część epistemiczna pracy, odpowiada standaryzacji przyporządkowanej dotychczas w literaturze przedmiotu dla opracowań naukowych z zakresu nauk o bezpieczeństwie.

2. Ocena metodologiczna dysertacji

Odnosząc się do kwestii umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez mgr Małgorzatę Terlecką-Maciejewską, stoję na stanowisku, że Doktorantka wykazała się w tym obszarze ich wysokim poziomem. Jak wskazała Autorka dysertacji celem poznawczym podjętych badań była „...diagnoza przygotowań samodzielných publicznych zakładów opieki zdrowotnej do działania w warunkach zewnętrznego zagrożenia państwa i w czasie wojny”. Natomiast cel utylitarny został ukierunkowany na „...wskazanie kierunków doskonalenia przygotowań samodzielných publicznych zakładów opieki zdrowotnej do realizacji zadań w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny”. Biorąc pod uwagę obrany przez Autorkę zasadniczy cel badań należy wskazać, że pozostaje on w logicznej spójności z merytoryczną zawartością dysertacji.

Główny problem badawczy, przejawiający się w postaci poszukiwania odpowiedzi na pytanie „...w jakich obszarach zasadne jest doskonalenie przygotowań samodzielných publicznych zakładów opieki zdrowotnej do realizacji zadań w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny?”, został wsparty czterema problemami szczegółowymi.

Konstrukcję metodologicznego szkieletu dysertacji ponadto tworzyła główna hipoteza robocza, w której mgr Małgorzata Terlecka-Maciejewska założyła, że „...doskonalenie przygotowań samodzielných publicznych zakładów opieki zdrowotnej do realizacji zadań w wa-

runkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny wymaga zintegrowania przygotowań obronnych SPZOZ-ów z całokształtem przygotowań obronnych państwa, co wymaga m.in. zmian rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 października 2023 r. *w sprawie przygotowania i wykorzystania podmiotów leczniczych na potrzeby obronne państwa*, a także wypracowania reguł współdziałania z innymi podmiotami realizującymi zadania obronne”.

Pośród teoretycznych i empirycznych metod i technik badawczych (wiodących i pomocniczych) wykorzystanych przez Autorkę w dysertacji, znalazły się: metoda badania dokumentów, metoda krytycznej oceny literatury przedmiotu, metody analizy, syntezy, porównania, uogólniania, wnioskowania a także metoda sondażu diagnostycznego. Natomiast narzędziami użytymi w działaniu badawczym były autorskie kwestionariusze ankiety i arkusze wywiadu.

Grupę badawczą z którą Autorka przeprowadziła badanie z zastosowaniem techniki ankiety, stanowiły „...osoby zarządzające samodzielnymi publicznymi zakładami opieki zdrowotnej, dla których organem założycielskim jest Miasto Stołeczne Warszawa, prowadzące działalność leczniczą w rodzaju ambulatoryjnego świadczenia zdrowotnego udzielanego w ambulatorium”. Ankietowani reprezentowali 13 warszawskich SPZOZ-ów, a ankiety pozyskano z aż 53 przychodni zdrowia wchodzących w ich skład. Część empiryczna badań została wzbogacona o 7 wywiadów z pracownikami SPOZ-ów, którzy w tych podmiotach realizują zadania na potrzeby obronne państwa.

Wypracowany przez Autorkę model badawczy zogniskowany wokół proponowanych kierunków doskonalenia przygotowań SPZOZ-ów na potrzeby obronne państwa, posiada spory potencjał rozwojowy i będzie niewątpliwie istotnym wyznacznikiem dla innych badaczy zajmujących się omawianą problematyką. Recenzent stoi na stanowisku, że zarówno dobór przedmiotu jak i celu działania badawczego, okazały się trafne, a zastosowanie właściwych instrumentów i rozwiązań metodologicznych, zasadniczo pozwoliło na wyjaśnienie postawionych w pracy problemów badawczych.

Podsumowując pracę w kontekście podejścia metodologicznego zastosowanego przez Autorkę w dysertacji, reprezentuję pogląd, że mgr Małgorzata Terlecka-Maciejewska dobrze dobrała metody i narzędzia badawcze, co w konsekwencji pozwoliło na właściwą weryfikację przyjętych hipotez roboczych i uzyskanie interesujących treści poznawczych. W świetle powyższych konstatacji stoję na stanowisku, że wytyczony w rozprawie cel został osiągnięty.

3. Struktura i treść rozprawy

Rozprawa doktorska autorstwa mgr Małgorzaty Terleckiej-Maciejewskiej, stanowi efekt prac badawczych prowadzonych przez Autorkę a poświęconych przygotowaniu samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej na potrzeby obronne państwa. W dysertacji wykorzystano materiał empiryczny zgromadzony w trakcie badań z udziałem pracowników krajowego systemu opieki medycznej (na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy) oraz ekspertów reprezentujących SPZOZ-y, w których realizowane są zadania z zakresu zagadnień obronności państwa.

Jak wskazała Autorka dysertacji, w przypadku zaistnienia bezpośredniego zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego, związanego np. z wybuchem konfliktu zbrojnego, niezwykle ważną kwestią jest zapewnienie „...warunków prawno-organizacyjnych do udzielania świadczeń zdrowotnych, tj. podejmowania działań służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia. Cel ten można osiągnąć poprzez odpowiednie zorganizowanie, przygotowanie i doskonalenie struktur wykonujących działalność leczniczą w okresie poprzedzającym ewentualne zagrożenie, gdyż w trakcie prowadzonych działań przygotowywanie i organizowanie będzie znacznie trudniejsze, a zarazem mniej efektywne”. Zatem, podejmowanie

inicjatyw polegających na kreowaniu skutecznych rozwiązań pozwalających na efektywne funkcjonowanie poszczególnych komponentów krajowego systemu opieki zdrowotnej, stanowi warunek *sine qua non* dla prawidłowego rozwoju każdego demokratycznego społeczeństwa. Bez wątpienia w ten inspekcyjny obszar, wpisuje się działanie badawcze zawarte w niniejszej dysertacji.

Zasadniczą część pracy tworzy pięć merytorycznych rozdziałów, poprzedzonych wstępem a zwieńczonych zakończeniem. We wstępie w sposób przejrzysty została przedstawiona etiologia podjęcia się przez Autorkę próby zdiagnozowania problematyki zawartej w dysertacji.

W rozdziale pierwszym (strony 21-40) zostały ujęte metodologiczne podstawy przeprowadzonych badań. Przedstawiono sytuację problemową, przedmiot badań, główny cel i problem badawczy, a także przyjęte hipotezy. Ponadto Doktorantka przybliżyła zastosowane w procesie badawczym metody, techniki i narzędzia badawcze a także zaistniałe ograniczenia badawcze. Ostatnim komponentem tego rozdziału było omówienie organizacji i przebiegu procesu badawczego. Zdaniem recenzenta, mgr Małgorzata Terlecka-Maciejewska w sposób przekonujący przedstawiła motywację do podjęcia badań i ich utylitarne znaczenie. Rozdział drugi, zredagowany został na 33 stronach (s. 41-74) i odnosi się do historycznego ujęcia systemu ochrony zdrowia w naszym kraju. W tej części Autorka skoncentrowała się na przedstawieniu doświadczeń związanych z rozwojem i kształtowaniem się obecnego systemu opieki zdrowotnej w Polsce. Cezurę czasową rozważań wyznaczyło odzyskanie niepodległości w 1918 roku a następnie omówiono czasy „demokracji ludowej” i zwieńczono tą część dysertacji opisem rozwiązań wprowadzonych w krajowym systemie opieki zdrowotnej po 1989 roku. W rozdziale trzecim, którego treść ujęto na 52 stronach (s. 75-127), dokonano charakterystyki struktury systemu obrony Rzeczypospolitej Polskiej i roli oraz znaczenia przygotowań obronnych państwa ze szczególnym uwzględnieniem preparacyjnych aspektów o niemilitarnym charakterze. W czwartym rozdziale dysertacji (s. 128-168), Autorka przedstawiła przygotowania podmiotów leczniczych do działania w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa, w tym w przypadku wybuchu konfliktu zbrojnego na naszym terytorium. Immanentny element tej części dysertacji stanowi opis planowania zadań na potrzeby obronne państwa a także inicjatyw realizowanych przez SPZOZ-y w tym obszarze. Ostatni rozdział (s. 169-193) zawiera proponowane przez Autorkę kierunki zmian na rzecz doskonalenia przygotowań SPZOZ-ów na potrzeby obronne państwa.

W zakończeniu dysertacji Autorka dokonała podsumowania podjętych rozważań, w tym pozytywnej weryfikacji hipotezy głównej. Należy zgodzić się ze stanowiskiem Doktorantki, że „... kadra zarządzająca, jak i personel samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej muszą być świadomi miejsca i roli SPZOZ-ów, jako części pozamilitarnych przygotowań obronnych, w systemie obronnym Rzeczypospolitej Polskiej”. Jednocześnie Autorka dysertacji po przeprowadzonym działaniu badawczym skonstatowała, że „...niestety świadomość personelu jest w tym zakresie bardzo niska. Niepokój budzi również przekonanie o małoszyim traktowaniu przygotowań obronnych w podmiotach leczniczych, w związku z czym pożądane jest objęcie zarówno kadr, jak i całego personelu szkoleniem, z zakresu problematyki przygotowań obronnych państwa”.

Dążąc do osiągnięcia założonych celów dysertacji, po przeprowadzonych badaniach, Autorka stwierdziła, że „...organizacja przygotowań podmiotów leczniczych, w tym SPZOZ-ów jest poddawana dynamicznym zmianom, które wynikają przede wszystkim z transformacji systemu prawnego regulującego omawianą problematykę. To z kolei dyktuje konieczność dostosowania zarówno wewnętrznych regulacji do przepisów prawa powszechnie obowiązującego, jak i opracowania własnych rozwiązań organizacyjnych, będących odzwierciedleniem, a zarazem kontynuacją postanowień zawartych w tych przepisach”. Ponadto występuje „...potrzeba ciągłego doskonalenia regulacji prawnych w tym obszarze, gdyż obecne rozwią-

zania mogą nie zapewniać wystarczających mechanizmów do długoterminowego planowania i rozwoju zdolności obronnych podmiotów leczniczych, co jest istotne zarówno w kontekście zmieniających się zagrożeń, jak i technologii medycznych”. Jednocześnie pomimo wprowadzonych w ciągu ostatnich dwóch lat zmian, które przyniosły pewne usprawnienia, „...wciąż istnieją obszary wymagające dalszej uwagi i potencjalnych modyfikacji prawnych, aby zapewnić optymalne przygotowanie podmiotów leczniczych, w tym SPZOZ-ów na potrzeby obronne państwa.

Recenzent reprezentuje pogląd, że nieustannie należy dążyć do optymalizacji działań krajowego systemu opieki zdrowotnej, w tym również w zakresie aktywności SPZOZ-ów na polu działań na rzecz obronności kraju, co w efekcie ma na celu wzrost poziomu bezpieczeństwa w Polsce.

4. Uwagi i sugestie końcowe

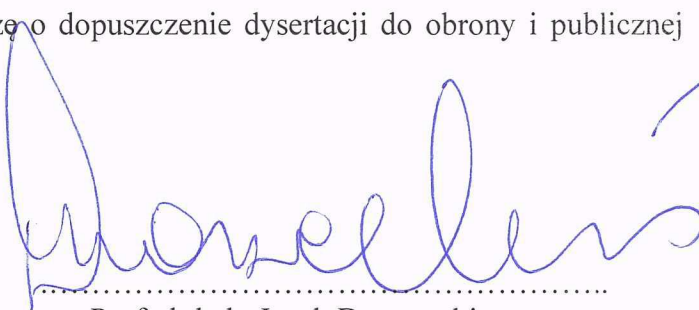
Recenzowana rozprawa doktorska mgr Małgorzaty Terleckiej-Maciejewskiej została przygotowana z uwzględnieniem niezbędnych standardów odpowiadających pracom naukowym, w tym dysertacjom z zakresu nauk o bezpieczeństwie. Tekst został dobrze zredagowany stylistycznie, niemniej przed jego publikacją w formie monografii naukowej, materiał powinien zostać poddany ponownej korekcie językowej.

5. Wniosek końcowy

Przedstawiona do recenzji dysertacja, spełnia wymagania stawiane pracy doktorskiej ustalone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U z 2018, poz. 1669 z późn. zm.).

Rozprawa doktorska autorstwa mgr Małgorzaty Terleckiej-Maciejewskiej prezentuje jej wysoki poziom ogólnej wiedzy teoretycznej w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. Bez wątpienia Autorka dysertacji wykazała się znaczącymi kompetencjami i merytorycznością w zakresie samodzielnego prowadzenia pracy naukowej a pozyskane rezultaty badań i płynące z nich oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, może znaleźć zastosowanie zarówno w sferze organizacyjnej jak i społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem komponentów systemu opieki zdrowotnej i roli jaką on odgrywa w systemie bezpieczeństwa narodowego naszego kraju.

W związku z powyższym wnoszę o dopuszczenie dysertacji do obrony i publicznej dyskusji.

Prof. dr hab. Jacek Dworzecki